

วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University

ISSN 0858-8325 © ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙

ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายความอาลัย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บทบรรณาธิการ
ในหลวง รัชกาลที่ ๙ กับพระพุทธศาสนา

เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๕.๕๒ น. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมราชูปถัมภ์ พระเจ้าแผ่นดิน รัชกาลที่ ๙ แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งพสกนิกรชาวไทยนิยมกล่าวถึงพระองค์อย่างไม่เป็นทางการว่า “ในหลวง” หรือ “พ่อหลวง” ได้เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลศิริราช ยังความโศกเศร้าอาดูรอย่างใหญ่หลวง

ให้บังเกิดขึ้นแก่ปวงชนชาวไทย นับเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของชาติไทยรวมทั้งพระพุทธศาสนา

ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลเป็นต้นมาตราบถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ผู้ทรงให้การสนับสนุนบำรุงอุปถัมภ์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในทุกๆ ด้าน ดังเช่นครั้งพุทธกาล พระเจ้าพิมพิสารแห่ง

แคว้นมคธ และพระเจ้าปเสนทิโกศลแห่งแคว้นโกศล เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่ทรงให้ความอุปถัมภ์พระพุทธเจ้า และพระสาวกในการประกาศพระศาสนาจนเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปในแคว้นต่าง ๆ ต่อมา พระเจ้าอโศกมหาราชก็ได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนแพร่หลายไปยังนานาประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย

สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ของประเทศไทย ต่างก็เป็นพุทธมามกะ ทรงส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยดีเสมอมาทั้งด้านศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ศาสนธรรม และศาสนพิธี กล่าวคือทรงอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณรในด้านต่างๆ ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์วัดรวมทั้งเสนาสนะต่างๆ และทรงสนับสนุนการศึกษา พระปริยัติธรรม การสังคายนาพระไตรปิฎก และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งทรงประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา นอกจากนั้น เมื่อยามมีเภทภัยหรือปัญหาเกิดขึ้น ในคณะสงฆ์ก็ทรงเอาเป็นธุระช่วยแก้ปัญหาให้ การออกกฎพระสงฆ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และการออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๙ ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่พระมหากษัตริย์ทรงพยายามช่วยปกป้องและส่งเสริมพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ในส่วนของพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นพุทธมามกะเอง ก็ทรงศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งทรงนำมาประพฤติปฏิบัติด้วยพระองค์เองทั้งในเรื่องส่วนพระองค์และในราชการแผ่นดินดังที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ประกอบด้วยทศพิธราชธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

ในทางกลับกัน พระพุทธศาสนาก็ได้ช่วยสนับสนุนความเจริญและความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะพระพุทธศาสนาได้ช่วยอบรมสั่งสมให้ประชาชน

มีความรู้และศีลธรรมจรรยา ทำให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขช่วยให้ง่ายต่อการปกครอง อีกทั้งความเชื่อของคนไทยและคำสอนทางพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อการยอมรับและยกย่องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เนื่องจากตามความเชื่อและคำสอนทางพระพุทธศาสนาผู้ที่จะมา เป็นพระมหากษัตริย์ปกครองบ้านเมืองนั้นต้องเป็นผู้มีบุญญาธิการมาแต่ชาติปางก่อนซึ่งเป็นผู้ที่สมควรแก่การยกย่องและเคารพนับถือดังจะเห็นได้จากความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์เป็นเทพจุติลงมาเกิดในโลกมนุษย์และทรงเป็นสมมติเทพของคนไทยซึ่งมีอิทธิพลมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวง รัชกาลที่ ๙ พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะที่นอกจากจะทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ แล้ว พระองค์เองยังทรงศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงบำเพ็ญตลอดเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ๗๐ ปี ซึ่งพระองค์ทรงทุ่มเทเสียสละอย่างยิ่งยวดเพื่อทำประโยชน์แก่ประเทศชาติและพสกนิกรรวมทั้งพระพุทธศาสนาจนปรากฏเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปส่งผลให้พระองค์เป็นที่เคารพรักเกิดทุนของเหล่าพสกนิกรชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงสนพระราชหฤทัยในพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงเคยได้รับการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีมาก่อนแล้ว ต่อมายังได้ทรงศึกษาค้นคว้าด้วยพระองค์เอง และทรงศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง จึงเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ พระองค์ก็ได้ทรงแถลงพระราชดำริที่จะบรรพชาอุปสมบทต่อมหาสมาคม อันประกอบด้วยพระบรมวงศานุวงศ์และคณะทูตานุทูตความตอนหนึ่งว่า

โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา
ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำ
สั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่า
ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสัก
เวลาหนึ่งตามราชประเพณี ซึ่งจัก เป็นทาง
สนองพระเดชพระคุณพระราชบุพการีตาม
คตินิยมด้วย และนับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ครอง
ราชย์ สืบสันตติวงศ์ต่อจากพระเชษฐาธิราช
ก็ล่วงมากกว่าสิบปีแล้ว เห็นว่าน่าจะถึงเวลาที่
ควรจะทำตาม ความตั้งใจไว้นั้นแล้วประการ
หนึ่ง

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชก็ได้ทรงออกผนวช ณ พระอุโบสถ วัดพระ
ศรีรัตนศาสดาราม ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙
ระหว่างที่ทรงผนวชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรง
บำเพ็ญพระราชจริยาวัตรดุจพระนวกะทั่วไป ทรงศึกษา
พระธรรม และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

แม้เมื่อทรงลาผนวชแล้ว ก็ยังทรงศึกษาและปฏิบัติ
ธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดมา เมื่อทรงมีโอกาส จะเสด็จไป
ทรงสักการะและสนทนาธรรมกับพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ทรง
ภูมิรู้และภูมิธรรมจนได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป เช่น
หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่
พระธรรมวิสุทธิมงคล หรือหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
วัดป่าบ้านตาด (วัดเกษรศีลคุณ) จังหวัดอุดรธานี พระ
เทพวิทยาคม หรือหลวงพ่อกุณ ปริสฺสุโธ วัดบ้านไร่ จังหวัด
นครราชสีมา และพระราชสังวรญาณ หรือหลวงพ่อบุ
ธยานิโย วัดป่าสาลวัน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแต่ละครั้ง
พระองค์มักจะทรงสนทนาธรรมกับพระมหาเถระเหล่านั้น
อย่างจริงจังเป็นเวลานาน

นอกจากนั้น ยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้นิมนต์พระ
มหาเถระเหล่านั้นเข้ามาในวังเพื่อถวายพระกัมมัฏฐานต่อ
พระองค์ และทรงบันทึกคำสอนคำถวายกัมมัฏฐานของ
ครูบาอาจารย์ต่างๆ ลงม้วนเทป เพื่อพระราชทานให้
ข้าราชการบริพารเสมอๆ แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงมีพระ
ราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาและทรงสนพระราชหฤทัยใน
การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง

ในด้านการอุปถัมภ์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา
นอกจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดชจะได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจต่าง ๆ อันเป็นการ
ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตามชัตติยโบราณราชประเพณี
เฉกเช่นพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ในอดีต เช่น ทรง
ปฏิบัติพระราชกรณียกิจเนื่องในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญ
พระราชกุศลในเทศกาลต่างๆ ทั้งในวันมาฆบูชา วัน
อาสาฬหบูชา และวันวิสาขบูชา ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล
ถวายพระภิกษุหลวง ณ พระอารามหลวง พระองค์ยังได้
ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอีกนานัปการที่มีคุณูปการ
ต่อความเจริญและความมั่นคงของพระพุทธศาสนาตัวอย่าง
เช่น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดรายการธรรมะสำหรับ
เด็กและผู้ใหญ่ทางสถานีวิทยุอ.ส. เพื่อเผยแพร่ศีลธรรม
และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปและ
พระเครื่องขึ้นในโอกาสสำคัญๆ อาทิ พระพุทธรูปปาง
ประทานพร ภปร. พระพุทธรูปราชูปถัมภ์พระพุทธรูป
ชัยวัฒน์ประจำรัชกาลพระสมเด็จจิตรลดาและเหรียญ
พระชัยหลังช้าง โดยทรงพระราชทานไว้ ณ หน่วยงานของ
รัฐและวัดวาอารามต่างๆ ตลอดถึงสถานที่สำคัญทั่วประเทศ
และเสด็จฯ เป็นประธานหล่อพระพุทธรูปและพระเครื่อง
ตามที่พุทธศาสนิกชนกราบบังคมทูลเชิญอีกมากมาย เพื่อ

ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา สืบทอดงานศิลปวัฒนธรรม และให้พุทธศาสนิกชนได้มีพระพุทธรูปไว้บูชาประจำท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ และมีความร่วมมือร่วมใจสืบทอดพระศาสนาให้แผ่ไพศาลสืบต่อไป

ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราชโองการให้มีการสังคายนาตรวจชำระพระไตรปิฎก ซึ่งได้ดำเนินการสำเร็จทันวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ในมหามงคลวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ ได้พิมพ์แล้วเสร็จทั้งฉบับบาลีและฉบับแปลเป็นภาษาไทย

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชยังทรงสนับสนุนพระภิกษุสามเณรให้มีโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้ง “โครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย” เพื่อพระราชทานทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาภาษาบาลีและศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ เป็นต้นมา

พระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจนานัปการที่ทรงบำเพ็ญมาตลอดเวลาที่ทรงครองราชย์ยาวนานถึง ๗๐ ปีอันมีคุณูปการอย่างอนอกอนันต์ต่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติและพระพุทธศาสนาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงเป็นผู้เพียบพร้อมไปด้วยความรู้และคุณธรรมอย่างหาผู้เสมอเหมือนได้ยาก ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาและได้ทรงศึกษาปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้คนจำนวนมากโดยเฉพาะผู้ที่ได้ถวายงานรับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีความเชื่อว่า พระองค์ทรงเป็นพระโพธิสัตว์บารมี เป็นผู้ปฏิบัติธรรมขั้นสูงบ้าง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจึงถือเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของประเทศไทยและพระพุทธศาสนา ประดุจดั่งสูญเสียบิดาผู้เป็นที่รักยิ่งและเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ความร่มเย็นเป็นสุขอันหาสิ่งอื่นใดมาทดแทนมิได้

สกุเคปโมทต มหาราช
ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมส่งเสด็จสวรรคาลัย
และรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย